

УДК 338.486.1

Козловський Євген Вікторович,
кандидат наук з державного управління,
доцент, доцент кафедри міжнародного
туризму, Київський національний
університет культури і мистецтв,
01601, м. Київ, вул. Коновальця, 36, тел.:
0503863404, e-mail: ek2002@bigmir.net

Козловский Евгений Викторович,
кандидат наук по государственному
управлению, доцент, доцент кафедры
международного туризма, Киевский
национальный университет культуры и
искусств, 01601, г. Киев, ул. Коновальца, 36,
тел.: 0503863404, e-mail: ek2002@bigmir.
net

Yevhen Victorovich Kozlovsky,
PhD in Public Administration, Associate

Professor, Associate Professor of the Dept. of International Tourism, Kyiv National University of Culture and Arts. Kyiv, 01601, Kyiv, Konovaltsa Str., 36, tel.: 0503863404, e-mail: ek2002@bigmir.net

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. У статті з'ясовано місце, роль і значення ЮНВТО у сучасному міжнародному туризмі, можливості цієї організації щодо розвитку політичного, економічного та культурного співробітництва держав. Визначено проблеми та перспективи розвитку вітчизняного туризму, шляхи удосконалення в Україні системи організації державного регулювання на всіх рівнях управління, особливо в контексті налагодження співробітництва між державою, туристичними підприємствами та приватним сектором. Запропоновано рекомендації з удосконалення державної туристичної політики в контексті розвитку відносин України з ЮНВТО, серед яких важливе місце посідає безпека туристів, захист їхніх законних прав та інтересів, удосконалення законодавчої бази у сфері туризму, забезпечення комплексного розвитку територій, покращення якості обслуговування споживачів туристичних послуг, формування та просування позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Ключові слова: всесвітня туристична організація, міжнародний туризм, державна туристична політика, туристичний бренд, сталий розвиток туризму, туристичне обслуговування, національний туристичний продукт.

СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ И ВСЕМИРНОЙ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ КАК ОДИН ИЗ ИНСТРУМЕНТОВ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ

Аннотация. В статье установлены место, роль и значение ЮНВТО в современном международном туризме, возможности данной организации по развитию политического, экономического и культурного сотрудничества государств. Определены проблемы и перспективы развития отечественного туризма, пути совершенствования в Украине системы организации государственного регулирования на всех уровнях управления, особенно в контексте налаживания сотрудничества между государством, туристическими предприятиями и частным сектором. Предложены рекомендации по совершенствованию государственной туристической политики в контексте развития отношений Украины с ЮНВТО, среди которых важное место занимает безопасность туристов, защита их законных прав и интересов, совершенствование законодательной базы в сфере туризма, обеспечение комплексного развития территорий, улучшение качества обслуживания потребителей туристических услуг, формирование и продвижение позитивного имиджа Украины на международной арене.

Ключевые слова: всемирная туристическая организация, международный туризм, государственная туристическая политика, туристический бренд, устойчивое развитие туризма, туристическое обслуживание, национальный туристический продукт.

COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND WORLD TOURISM ORGANIZATION AS ONE OF THE INSTRUMENTS OF IMPLEMENTATION OF THE STATE TOURISM POLICY

Abstract. In this article the place, role and significance of UNWTO in current international tourism, as well as the possibility of this organization for development of political, economic and cultural cooperation among states were determined. The problems and prospects for development of domestic tourism, the ways for improvement of Ukraine's system of state regulation at all governmental levels were identified, particularly in the context of cooperation between the government, tourism enterprises and private sector. The recommendations for improving of the state tourism policy in the context of development of relations between Ukraine and UNWTO were proposed, among which an important place takes the safety of tourists, protection of their legitimate rights and interests, improvement of legislative base in tourism, provision of complex development of territories, improvement the quality of consumer's service in tourism, formation and promotion of international positive image of Ukraine.

Keywords: world Tourism Organization, international tourism, national tourism policy, tourism brand, sustainable tourism development, tourism services, national tourism product.

Постановка проблеми. На початку XXI ст. туризм став важливим явищем сучасного суспільства, що швидко увійшов у життя багатьох людей через їх природне прагнення відкрити та пізнати невідомі країни, пам'ятки історії та культури, звичаї та традиції різних народів. Швидкий розвиток масового туризму був зумовлений інтенсивним збагаченням спектра вітальних, культурних і духовних потреб населення, поглибленням багатоаспектної взаємодії соціумів, універсалізацією та глобалізацією системи економічних, політичних і культурних зв'язків.

Динамічний розвиток індустрії туризму в другій половині XX ст., інтенсивне зростання обсягів і розширення кордонів міжнародного туризму, вихід його на позиції провідної галузі світової економіки зумовили створення міжнародних туристичних організацій з метою упорядкування та регулювання туристичної діяльності в різних країнах. За цей період склалася ціла система міжнародних туристичних організацій різного рівня та компетенції.

Всесвітня туристична організація (ЮНВТО) — спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй і провідна міжнародна організація у сфері туризму, яка відіграє вирішальну роль у розвитку та пропаганді сталого і доступного туризму, покликаною сприяти економічному піднесенню різних країн світу, між-

народному взаєморозумінню, миру, добробуту, взаємоповазі, а також реалізації основних прав і свобод громадян незалежно від національності, статі, мови та релігії.

На сучасному етапі розвитку вітчизняного туризму ЮНВТО для України — це насамперед джерело всеосяжного комплексу рекомендацій зі створення інфраструктури цивілізованого туристичного ринку, наприклад, міжнародного досвіду формування стандартів якості надання туристичних послуг і забезпечення безпеки туристів. Отже, проблеми співробітництва України з ЮНВТО, а також використання потенціалу міжнародного туризму з метою зміцнення політичної та економічної стабільності всередині нашої країни, підвищення її престижу є актуальними.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. У сучасній науці питання функціонування спеціалізованих міжнародних туристичних організацій, участі України в діяльності таких організацій, можливості використання потенціалу останніх з метою забезпечення сприятливого зовнішньополітичного і туристичного іміджу країни досліджувались фрагментарно у працях таких вчених, як Ю. Є. Бусалов, С. В. Вовк, А. М. Гаврилюк, О. В. Капрусь, В. В. Паславська, Л. Г. Квасній, А. І. Сесьолкін та ін. Слід констатувати, що питанням співпраці нашої

країни із Всесвітньою туристичною організацією як важливого інструменту реалізації державної туристичної політики вченими не приділялось достатньої уваги.

Мета статті — визначення основних напрямів співробітництва України та Всесвітньої туристичної організації, розроблення на цій основі рекомендацій щодо вироблення програми дій, спрямованих на зміцнення позитивного зовнішньополітичного іміджу нашої держави та підвищення її туристичної привабливості у світі.

Виклад основного матеріалу. Україна вступила до складу Всесвітньої туристичної організації у жовтні 1997 р. на дванадцятій сесії Генеральної Асамблеї ЮНВТО (Стамбул, Туреччина), коли стала дійсним членом Організації. Вже у вересні 1999 р. на тринадцятій сесії Генеральної Асамблеї ЮНВТО (Сантьяго, Чилі) нашу країну було обрано до Виконавчої Ради ЮНВТО. З травня 2000 р. надзвичайний і повноважний посол України в Королівстві Іспанія та Князівстві Андорра здійснює відповідні функції постійного представника України при Всесвітній туристичній організації.

Активізація діяльності України у сфері міжнародного туризму, зокрема, її співробітництво з ЮНВТО поглиблюється лише впродовж останніх двадцяти років. Спочатку були реалізовані заходи з входження у керівні органи ЮНВТО, потім — з розробки оперативних і перспективних програм розвитку туристичної галузі, а також здобуття права на проведення в країні низки престижних спортивних заходів. Однак,

публічно демонструючи розуміння політичних та економічних вигід від розвитку міжнародного туризму, підтверджуючи його роль у процесі зміцнення зовнішньополітичного престижу України, уряд нашої держави, на жаль, поки не готовий реалізовувати задекларовані дії.

Безумовно, членство України у цій організації значно підвищило її імідж та авторитет у туристичному співтоваристві, створило передумови для подальшого розвитку вітчизняного туризму відповідно до світових тенденцій із залученням до інформаційної мережі, прогресивних технологій, інвестиційних пропозицій, системи професійної підготовки, наукових досліджень тощо. Вступ у ЮНВТО відкрив для нашої держави нові можливості налагодження взаємовигідної співпраці з країнами-членами цієї поважної організації на всіх рівнях — двосторонньому, багатосторонньому, регіональному.

Набуття дійсного членства України у Всесвітній туристичній організації стало поштовхом для здійснення низки важливих заходів, спрямованих на посилення значення туризму в суспільно-економічному житті нашої держави. Указом Президента України від 21 вересня 1998 р. “Про День туризму” встановлена норма щодо святкування цієї події щорічно 27 вересня. Міжнародному туристичному салону “Україна” — найбільшому виставковому заходу на теренах нашої країни — надано статус спеціального заходу, що проходить під егідою ЮНВТО, за участю представників ЮНВТО, з використанням символіки ЮНВТО, а

також із включенням цього салону до Календаря міжнародних туристичних заходів ЮНВТО.

Слід зауважити, що провідне значення для розвитку туризму в Україні відіграє Київський міжнародний туристичний форум. Цей захід є важливим для розвитку міжнародного співробітництва між нашою державою та її сусідами. Україна спільно з ЮНВТО у жовтні 2013 р. провела вже другий такий форум. У рамках роботи відбулося перше публічне обговорення концепції туристичного бренду України. Національний бренд допомагає зрозуміти багатогранність культури нашого народу, його історію та культуру. Це перший крок, який мотивує іноземців до відвідування нашої держави [6].

В рамках другого Київського міжнародного туристичного форуму відбулося також засідання Міністрів туризму країн — членів Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС). Міністри туризму держав — членів ОЧЕС домовились спільно просувати існуючі та нові туристичні продукти. Одним із шляхів реалізації домовленості буде впровадження спільної маркетингової стратегії, зокрема, участь у міжнародних туристичних заходах.

Для розвитку туризму в регіоні країни ОЧЕС мають намір підтримати розробку та реалізацію деяких спільних ініціатив і взаємних інвестиційних проєктів. Особливе значення матимуть проєкти і програми у сфері морських пасажирських перевезень, зимових видів спорту, лікувально-оздоровчого, екологічного та ділового туризму, а також заходи, спрямовані на розвиток

культурно-пізнавального туризму в Чорноморському регіоні.

Міністри домовились зміцнювати співробітництво в галузі туризму, зокрема, шляхом спрощення візових процедур у державах-членах ОЧЕС та підвищення рівня якості туристичних послуг в Чорноморському регіоні. Так, було досягнуто домовленості щодо організації спеціалізованих навчальних програм як для студентів, так і стажування для представників туристичних агентств. У перспективі країнами — членами ОЧЕС буде створено веб-портали для організації стажування студентів та випускників навчальних закладів у сфері гостинності [7].

У березні 2014 р. у рамках міжнародної конференції “Популяризація іміджу України та її туристичних можливостей” відбулася офіційна презентація туристичного бренду України. Шукаючи для цього підґрунтя в українській історії, географії, національному менталітеті, розробники туристичного бренду побачили традиційне українське небажання обирати з-поміж альтернатив якусь одну, а натомість прагнення тримати баланс між ними. Це дало змогу створити для іноземних туристів міф про Україну як про особливий світ для інтеграції та прийняття рішень, народження інновацій та особистісної трансформації. Логотип, слогани, гасла, рекламні повідомлення несуть саме такий заряд.

Розробники взяли за основу латинську літеру U — першу літеру назви країни. Дві палички U символізують дві полярності, альтернативи, які зазвичай протиставляються, але

в Україні вживаються разом, а дужка між ними їх з'єднує. Загалом була отримана фігура, що за формою, з одного боку, нагадує магніт — символ привабливості, а з іншого — веселий “усміхайлик” — символ щирості та гостинності. Також слід зазначити, що у зображенні використані традиційні українські елементи та кольори [4].

Туристичний бренд — це частина системної програми з популяризації України у світі та подальшої активізації сфери туризму всередині нашої країни. За допомогою нового яскравого бренду, який запам'ятовується кожній людині, ми зможемо формувати позитивні враження туристів про Україну, створити образ країни, яку цікаво вивчати та відвідувати. Починаючи з 2015 р. на міжнародних виставках Україну під єдиним туристичним брендом презентують спільно вітчизняні туроператори, готелі, авіакомпанії тощо.

Зазначимо також, що у червні 2016 р. у Києві проходила організована у співпраці з ЮНВТО міжнародна конференція на тему: “Брендинг дестинацій: запорука побудови успішної репутації”. У конференції взяв особисту участь Генеральний секретар ЮНВТО Таліб Ріфаї та спікери провідних міжнародних організацій і компаній у сфері маркетингу та брендингу країн, міст, туристичних дестинацій. На завершальному етапі конференції було підписано Всеукраїнський меморандум про взаємопорозуміння у сфері туризму та курортів між регіональними асоціаціями провідних туристичних регіонів та міст України. Сторони домовились активно співпрацювати

з питань розвитку міжнародного туризму в Україні та сприяти створенню Національної туристичної організації [4].

Учасники цієї конференції визначили пріоритетні напрями співробітництва, серед яких важливе місце посідає безпека туристів і захист їхніх законних прав та інтересів, удосконалення законодавчої бази у сфері туризму, забезпечення комплексного розвитку територій, зокрема, створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури, покращення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму та якості обслуговування споживачів туристичних послуг, формування і просування позитивного іміджу України як країни привабливої та безпечної для туризму, що сприятиме збільшенню туристичних потоків до нашої держави, а також її утвердженню на світовому туристичному ринку.

Зважаючи на те що Україна є порівняно молодим членом ЮНВТО, можна із впевненістю говорити про визнання зростаючої ролі туристичного потенціалу нашої країни на міжнародній арені, сприйняття її світовою спільнотою як європейської держави з великими природно-рекреаційними та історико-культурними ресурсами, потужною транспортною та спортивною інфраструктурою, що послідовно йде курсом демократичних реформ і має значні перспективи соціально-економічного і культурного розвитку.

Для України актуальними є питання формування та реалізації

державної політики в галузі туризму, оскільки туристична діяльність визнана пріоритетною сферою та її розвиток визначатиме спеціалізацію нашої країни у майбутньому. Першочерговим завданням є вдосконалення в Україні системи організації державного регулювання на всіх рівнях управління, особливо в контексті налагодження співробітництва між державою, туристичними підприємствами та приватним сектором.

Варто зауважити, що держава є основним, але не єдиним суб'єктом реалізації туристичної політики. Остання здійснюється також органами місцевого самоврядування, громадськими та професійними організаціями, підприємницькими структурами. Втім, саме вона відіграє ключову роль у визначенні основних пріоритетів і створенні рамкових умов розвитку туристичної сфери країни.

У документах ЮНВТО безпосередньо вказується на необхідність участі держави у формуванні та реалізації туристичної політики. Зокрема, в Хартії туризму, прийнятій Генеральною асамблеєю організації у 1985 р., відзначається, що “держави мають розробляти та проводити політику, спрямовану на забезпечення гармонійного розвитку внутрішнього і міжнародного туризму”. Характерно, що міжнародне співтовариство закликає національні уряди розглядати туристичну політику не тільки як галузевий інтерес, а й як важливий інструмент для розробки ключових стратегій, пов'язаних із зайнятістю та регіональним розвитком [11].

Важливе значення для розвитку туризму та економіки країни загалом має конструктивне вирішення пи-

тань щодо лібералізації туристичних формальностей, пов'язаних з в'їздом іноземців до України. Від цього безпосередньо залежить збільшення кількості туристів у нашій державі, обсягів валютних надходжень до бюджету. Відкритість, демократичний та євроінтеграційний курс України, зняття візових бар'єрів може насамперед вплинути на збільшення обсягів туристичних обмінів, а також зміцнити позиції на світовому туристичному ринку, сприяти перетворенню індустрії туризму у високопродуктивну складову економічного зростання, підтримки регіонів, створення робочих місць, підвищення рівня життя українських громадян.

Пріоритетом з погляду розвитку взаємин України та ЮНВТО повинна стати реалізація концепції сталого розвитку туризму. Доцільність переходу до реалізації цієї концепції визначається як внутрішніми чинниками, так і зовнішніми, що пов'язані з євроінтеграційними прагненнями України та необхідністю виконання її міжнародних зобов'язань. Забезпечення сталого розвитку туризму є безперервним процесом та вимагає постійного контролю над діями для застосування профілактичних і коригувальних заходів щоразу, коли це необхідно. Важливою тенденцією останніх років є прагнення ЮНВТО формувати та розвивати у всьому світі так званий відповідальний туризм, що безперечно сприятиме розв'язанню цілої низки проблем як на глобальному рівні, так і на рівні окремої країни [3, с. 85].

Принципово важливо, що реалізація концепції сталого та відповідального туризму та закладених у ній ідей

неможлива без участі держави, яка є ключовим учасником туристичної діяльності. В умовах сучасного глобалізованого світу усунення держави від підтримки, регулювання та контролю туристичного ринку, відмова від свідомого і цілеспрямованого використання туризму в інтересах зміцнення міжнародного престижу, можливості та вигоди туризму можуть бути використані силами, що протидіють державі, наприклад, для політичної дестабілізації в провідних туристичних дестинаціях, просування серед туристів або місцевого населення націоналістичної або фашистської ідеології, формування екстремістських настроїв тощо.

Висновки та рекомендації. Розвиток міжнародного туристичного співробітництва є основоположною функцією держави і першочерговим напрямом діяльності центрального органу виконавчої влади у сфері туризму і курортів. Цілеспрямована та системна робота з розвитку міжнародних туристичних відносин на двосторонньому і багатосторонньому, регіональному і міжнародному рівнях є ефективним механізмом створення сприятливого для розвитку туризму середовища, інтеграції нашої країни в європейську спільноту, ефективного використання туристичних ресурсів, просування національного туристичного продукту на світовому ринку, розбудови транскордонної інфраструктурної мережі, забезпечення зайнятості, розвитку національної економіки та культури.

Передумовою подальшого розвитку вітчизняного туризму відповідно до тенденцій світового туристичного ринку є залучення до міжнародної за-

конодавчої та нормативно-правової бази туризму передових надбань найбільш розвинутих туристичних держав світу, упровадження стандартів якості туристичного обслуговування, прогресивних технологій, передових систем і методів підготовки та підвищення кваліфікації туристичних кадрів, використання можливостей світового інформаційного простору, наукових досліджень тощо.

Основні рекомендації з удосконалення державної туристичної політики в контексті розвитку відносин України з ЮНВТО:

- підготувати комплексний план підвищення привабливості України для іноземних туристів і відобразити в ньому організаційну та регулюючу роль держави щодо реалізації концепції сталого розвитку туризму;
- визначити та затвердити критерії оцінки ефективності участі нашої держави в діяльності ЮНВТО, враховуючи можливість розв'язання конкретних завдань у сфері політики, економіки, спорту, культури;
- розробити систему податкових пільг для підприємств, туристів, що працюють у сфері обслуговування (підприємств готельного і ресторанного господарства, культурно-розважальних закладів), а також страхових і фінансових пільг для суб'єктів, залучених у соціальний та дитячий туризм;
- створити в системі Міністерства внутрішніх справ України спеціальні підрозділи "туристичної поліції", які відповіда-

- тимуть за профілактику і попередження правопорушень проти іноземних туристів;
- сформувати за кордоном широку мережу рекламно-інформаційних центрів з метою просування України як держави, сприятливої для туристичних подорожей;
 - забезпечити послідовне впровадження та реалізацію кваліфікованих рекомендацій, а також діючих нормативів ЮНВТО щодо встановлення стандартів якості туристичних послуг, класифікації місць тимчасового розміщення, професійної підготовки туристичних кадрів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Брендинг* дестинацій: запорука побудови успішної репутації. Офіційний сайт конференції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.destinationbranding.in.ua>. — Назва з екрана.
2. *Бусалов Ю. Е.* Организация регулирования индустрии гостеприимства и туризма на международном и национальном уровне / Ю. Е. Бусалов // Науч. вестн. МГИИТ. — 2013. — № 5. — С. 15–21.
3. *Вовк С. В.* Всесвітня туристична організація як глобальний форум у сфері туристичної політики / С. В. Вовк // Екон. аналіз: зб. наук. праць. — 2014. — № 2. — Т. 18. — С. 81–86.
4. *Гаврилюк А. М.* Державний маркетинг створення та промоції туристичного бренда України [Електронний ресурс] / А. М. Гаврилюк // Держ. упр.: удосконалення та розвиток. — 2013. — № 12. — Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=672>. — Назва з екрана.
5. *Капрусь О. В.* Еволюція структури та діяльності Всесвітньої туристичної організації у контексті сучасних глобалізаційних процесів: монографія / О. В. Капрусь; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. — 233 с.
6. *Київський* туристичний форум здатен вплинути на розвиток туризму у Східній Європі. Урядовий портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246730689. — Назва з екрана.
7. *ОЧЕС* підтримала ініціативу України щодо розвитку круїзного туризму в акваторії Чорного моря. Урядовий портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246795745. — Назва з екрана.
8. *Паславська В. В., Квасній Л. Г.* Міжнародне співробітництво України в сфері туризму / В. В. Паславська, Л. Г. Квасній // Молодий вчений. — 2015. — № 2. — С. 217–220.
9. *Сеселкин А. И.* Устойчивое развитие туризма как приоритетное направление деятельности Всемирной туристской организации: постановка проблемы исследования / А. И. Сеселкин // Вестн. РМАТ. — 2014. — № 1. — С. 9–14.
10. *Тарасова И.* Всемирная туристская организация и ее роль в международном туристическом движении / И. Тарасова // Дипломат. служба. — 2011. — № 4. — С. 60–64.
11. *Хартія* туризму. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_640. — Назва з екрана.